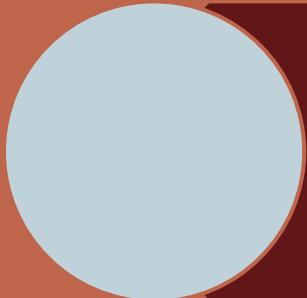

Mövzu 10

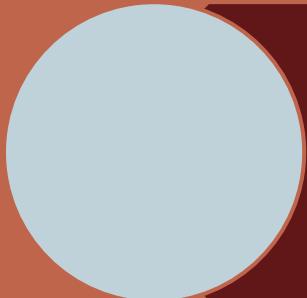
Fərdi mühafizə
vasitələri

Ocaqov H.O.
Nağıyev N.T.
Muxtarov R.M

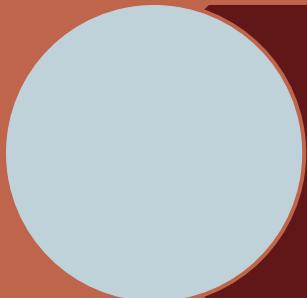
FƏRDİ MÜHAFİZƏ VASİTƏLƏRİ

Tənəffüs üzvlərinin
mühafizə vasitələri

Dəri səthinin mühafizə
vasitələri

Tibbi fərdi mühafizə
vasitələri

**Süzücü
əleyhqazlar**

**Süzücü
sənaye
əleyhqazları**

Respiratorlar

**Tənəffüs
üzvlərinin
mühafizə
vasitələri**

**Təcridedici
əleyhqazlar**

Sadə vasitələr

SÜZÜCÜ ƏLEYHQAZLAR

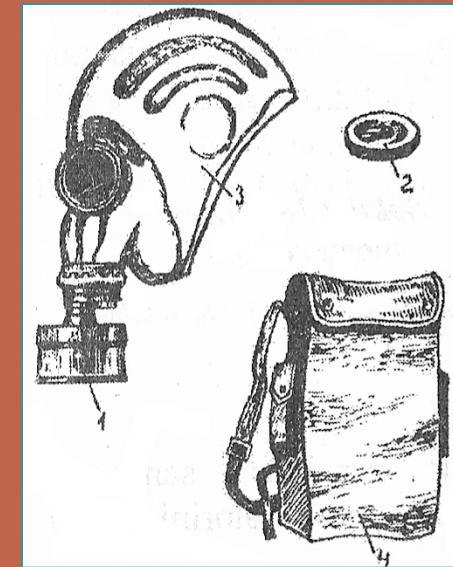
QP-5;
QP-7
əleyhqazları

QP-5M,
QP-7V,
QP-7VM
əleyhqazları

Uşaq
əleyhqazları

QP-5 əleyhqazı

- 1- Əleyhqaz qutusu (süzücü-uducu sistem);
- 2- Tərləməyən plynokalar olan qutu;
- 3- Üzlük hissə (şlem-maska);
- 4- Çanta.

Süzücü əleyhqaz QP-5-in üzlük
hissəsini seçmək üçün adamın üzünün ölçülməsi

QP-5 əleyhqazın üzlük hissələrinin ölçüləri

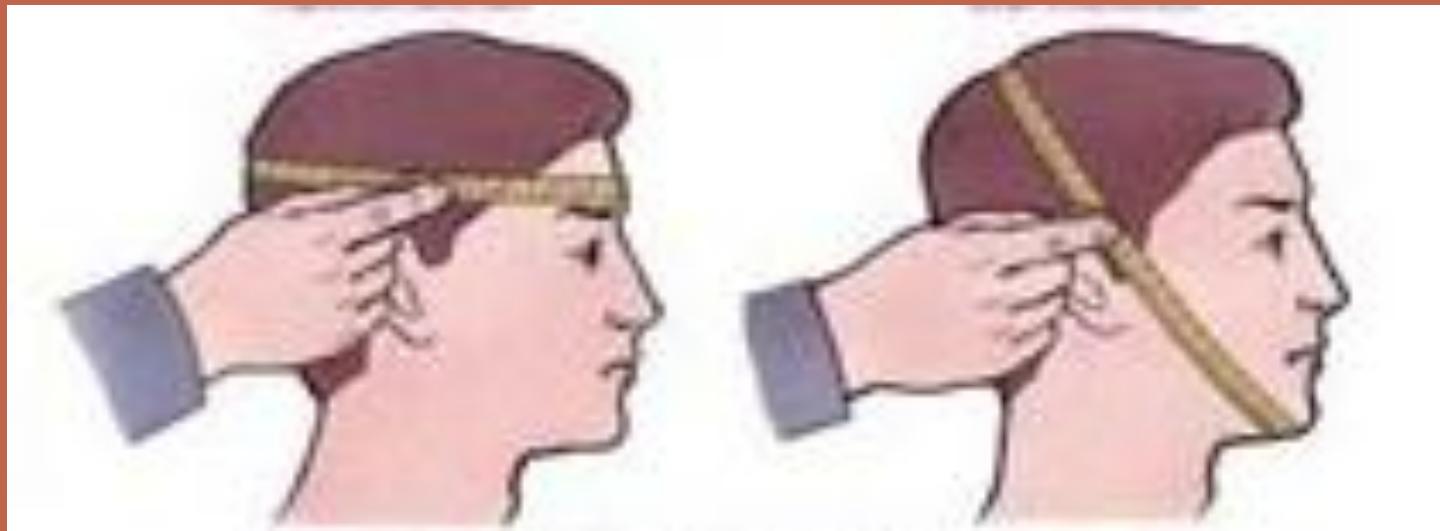
Ölçüləri	ŞM-62U
0	630 mm-dək
1	635-655 mm
2	660-680 mm
3	685-705 mm
4	710 və artıq

QP-7 əleyhqazı

- 1 - üzlük hissə;
- 2 - süzücü-uducu qutu;
- 3 – parça çexoldan;
- 4 - danışma tərtibatlar qovşağından;
- 5 - nəfəsvermə klapanlar qovşağından;
- 6 - obtüraturdan;
- 7 - başlıq hissədən;
- 8 - qaytan toqqasından;
- 9 - tərləməyən plyonkalardan;
- 10 - çanta.

Başın çevrəsinin ölçülməsi

Üfəqi ölçmə

Şaquli ölçmə

QP-7 əleyhqazının üzlük hissəsinin ölçüləri

Üzlük hissənin ölçüsü	1	2	3
Başın ölçülərinin cəmi	118.5 - 121 sm	121.5 – 126 sm	126.5 sm >

QP – 5M
ƏLEYHQAZI

QP – 7V
ƏLEYHQAZI

QP – 7VM
ƏLEYHQAZI

Uşaq əleyhqazlarının növləri

5 növ uşaq əleyhqazı vardır:

PDF - 7 əleyhqazı;

PDF – D əleyhqazı;

PDF – Ş əleyhqazı;

PDF – 2D əleyhqazı;

PDF – 2Ş əleyhqazı

PDF - 7, PDF – D; PDF – Ş Əleyhqazlarının maskalarının ölçüləri (mm)

Əleyhqaz	Maskanın tipi	1	2	3	4	5
PD -7	MD-1	78-ə dək	79-87	88-95	96-103	104-111
PDF-D	MD-2	78-ə dək	79-87	88-95	96-103	-----
PDF-Ş	MD-3	63-dək	63,5-65	65,5-68	-----	-----

PDF – 2D (750q) və PDF – 2Ş (850) əleyhqazları

- 1 – üzlük hissə
gövdəsindən;
2 – gözlüklər
qovşağından;
3 – birləşdirici boru;
4 – nəfəsalma klapanı
qovşağı;
5 – üstlük qayka;
6 – süzücü-uducu qutu.

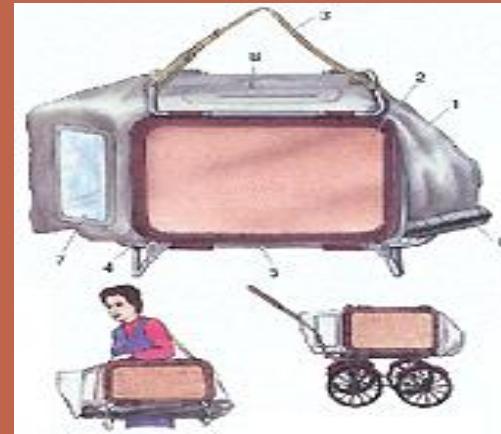

PDF – 2D və PDF – 2Ş əleyhqazlarının üzlük hissələrinin ölçüləri

PDF-2D üzlük hissənin ölçüləri	1	2
Başın çevrələrinin ölçülərinin cəmi	980 - 1055	1060-1180

PDF-2Ş üzlük hissənin ölçüləri	2	3
Başın çevrələrinin ölçülərinin cəmi	1035 - 1155	1160 - 1300

Uşaq üçün mühafizə kamerası (KZD)

Belə kameralar 1,5 yaşıdək olan körpələri mühafizə edir.

Kameranın əsas hissəsi rezin parçadan qılafdır.

Kameraya 2 ədəd diffusorbsiya elementi quraşdırılmışdır.

Körpənin kamerada qalma müddəti ən çoxu 6 saatdır.

Kameranın çəkisi 4 kq-dır.

Əlavə patronlar

Bir sıra təhlükəli kimyəvi maddələrdən (dəm qazından – CO, amonyakdan – NH₃) daha effektiv qorunmaq üçün əleyhqaz qutularına əlavə patronlar quraşdırılır.

Hopkalit patron 1,5 saat ərzində dəm qazından qorunmaq üçün nəzərdə tutulmuşdur.

DPQ-1 tipli hopkalit patronu azot-4 oksiddən, metil-xloriddən, etil oksidindən 1 saata kimi mühafizə edir.

Respiratorlar

Respiratorlar nəfəs orqanlarını yalnız havada zərərli maddələr **yolverilən yüksək konsentrasiyadan** 10-15 dəfəyədək artıq olmayan hallarda mühafizə edir.

Xlordan, ammonyakdan, sianid turşusundan və başqa güclü zəhərli təhlükəli maddələrdən mühafizə məqsədilə respiratorlardan istifadə etmək QADAĞANDIR.

Respiratorların quruluşuna görə növləri

Yaşlı əhali üçün R-2, uşaqlar üçün R-2D növlü respiratorlar mövcuddur.

R-2 respiratoru süzücü yarımmaskadan ibarətdir ki, ondan dəfələrlə istifadə etmək və 12 saatadək mühafizə olunmaq mümkündür.

R-2D respiratoru uşaqlar üçün nəzərdə tutulan respirator növüdür, kiçik ölçülərə malikdir, fasiləsiz olaraq 4 saat ərzində mühafizəni təmin edir.

Respiratorun ölçüləri

Respiratorun lazımi ölçülərini üzün hündürlüyünə görə seçirlər.

Hündürlük, sm	10,9-dan az	11-11,9	12-dən artıq
Respiratorun ölçüsü	1	2	3

Sadə vasitələr

Belə vasitələrdən əhali respirator kimi istifadə edə bilər. Bunlar quruluşca çox sadədir, ona görə də əhalinin özü tərəfindən hazırlanan kütləvi mühafizə vasitəsi olaraq işlədilməsi tövsiyə edilir.

Tozdan qoruyan PTM-1 parça maskası

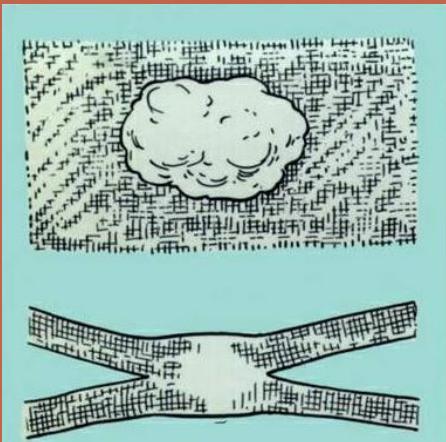

Pambıqlı tənzif sarğı

Sadə vasitələri hazırlamaq üçün aşağıdakılar lazımdır:

- Ölçüləri 100×50 sm (uşaqlar üçün 80×40 sm) olan tənzif parçası;
- Ölçüləri $30 \times 20 \times 2$ sm (uşaqlar üçün $20 \times 15 \times 1,5$ sm) olan sahəyə döşəmək üçün pambıq qatı;
- Qayçı, iynə, sap.

TƏCRİDEDİCİ ƏLEYHQAZLAR

- Havada çox yüksək zəhərləyici maddələr olduqda;
- Təhlükəli kimyəvi və digər zərərli maddələr olduqda;
- Havada oksigen 16%-dən az olan hallarda;
- Az dərinlikli su altında.

Süzücü sənaye əleyhqazlarının xarakteristikası

Mar-kası	Qutusunun tipi	Qutusunun rəngi	Qutu hansı zərərli maddələrdən mühafizə edir	Mühafizə müddəti	Tənəffüsə müqavim ət, (Pa)
1	2	3	4	5	6
A	Aerozol süzgəci yoxdur	Qonur rəngli	Üzvi buxarlar: benzin, ağ neft, aseton, benzol və s.	120 dəqiqə	18
B	Aerozol süzgəci var.	Ağ şaquli zolaqlı qonur	Üzvi buxarlar: benzin, ağ neft, aseton, benzol və s.	50 dəqiqə	18
	Aerozol süzgəci yoxdur	sarı	Tueşu qazlar: hidrogen-sulfid, sianid turşusu, azot oksidləri və s.	90 dəqiqə	

Süzücü sənaye əleyhəqazlarının xarakteristikası

1	2	3	4	5	6
V	Aerozol süzgəcli	Qara şaquli zolaqlı sarı qutu.	Üzvi buxarlar, Habelə, toz, tüstü, duman.	45 dəq	18
	Aerozol süzgəcsiz	Qara və sarı	Üzvi buxarlar	100 saat	
Q	Aerozol süzgəcsiz	Qara və sarı	Civə buxarları	60 saat	8
	Aerozol süzgəcli	Şaquli ağ zolaqlı	Üzvi buxarlar, Habelə, toz, tüstü, duman.	60 saat	
D	Aerozol süzgəcsiz	qara və sarı rəngli	Amonyak və hidrogen- sulfid qarışığı	240 dəq	
	Aerozol süzgəcli	Ağ rəngli qutu	Karbon oksidi	150 dəq	
SO	Aerozol süzgəcsiz				21

Dəri səthini mühafizə vasitələri

1.Hermetik (kipləşdirən);

*2.Qeyri-hermitik
(kipləşdirməyən).*

Dəri səthini mühafizə vasitələrinin növləri

Ocaqov H.O.
Nağıyev N.T.
Muxtarov R.M

- 1) Mühafizə kombinezonu;
- 2) Yüngül mühafizə kostyumu;
- 3) Ümumqoşun mühafizə komplekti;
- 4) Təcridedici mühafizə geyimi;
- 5) Süzücü dərini mühafizə vasitələri;
- 6) Süzücü mühafizə geyimi komplekti (EFO – 58);
- 7) Dərini sadə mühafizə vasitələri

Yüngül mühafizə kostyumu

1. Corablarla birlikdə şalvar.
2. Başlıq
3. Köynək
4. Ölçəklər
5. Çanta

Dərini sadə mühafizə vasitələri

Ətraf havanın temperaturundan asılı olaraq adamın təcridedici mühafizə paltarında qalma müddəti

Ətraf havanın temperaturu, °S	Bədənin səthini qoruyan təcridedici paltarlarda qalma müddəti	
	Ekranlayıcı nəm kombinezonsuz	Ekranlayıcı nəm kombinezonla
+30°S və daha artıq	15-20 dəqiqəyə	1 – 1.5 saat
25 - 29° S	30 dəqiqəyə qədər	1.5 – 2 saat
20 -24° S	45 dəqiqəyə qədər	2 – 2.5 saat
15 - 19° S	2 saata qədər	2.5 saatdan artıq
+15° S və aşağı	3 saatdan artıq	-----

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri (TFMV) - fövqəladə hallar vaxtı zədələnmiş əhalinin profilaktikası və ona tibbi yardım göstərmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu vasitələrin köməyi ilə adamların həyatını xilas etmək, zəhərlənmənin qarşısını almaq, yaxud onu xeyli dərəcədə zəiflətmək, bir sıra zədələyici amillərin (ionlaşdırıcı şüalanma, güclü zəhərlər, bakterial vasitələr) təsirinə qarşı orqanizmin dayanaqlığını (müqavimətini) artırmaq mümkündür. Bunlara radioprotektorlar, antidotlar (zəhər əleyhinə dərman) və bakteriya əleyhinə maddələr, habelə qismən sanitariya tənzimlənməsi vasitələri aid edilir.

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

Radioprotektorlar - ionlaşdırıcı şüalanmanın təsir dərəcəsini zəiflədən maddələrə deyilir. Hazırda bunlardan ən çox istifadə ediləni həb şəklindəki sistamin adlı maddədir. Bu həbləri şüalanmadan (MM dəstələri radiaktiv zəhərlənmə zonasına girməzdən) 30-40 dəq əvvəl qəbul etmək məsləhətdir.

Antidotlar (zəhər əleyhinə dərman) - ZM-n təsirinin qarşısını və ya zəiflədən maddələrdir. Sinir-iflicidici (fosforlu-üzvi) təsirli, sianid turşusuna və digər sianlara, lüizitə və qıcıqlandırıcı ZM-yə qarşı antidotlar vardır.

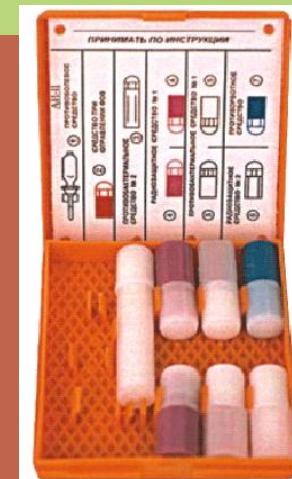
Bakteriya əleyhinə maddələr - spesifik və qeyri-spesifik profilaktika vasitələri növlərinə ayrıılır. Spesifik profilaktika vasitələrinə zərdablar, vaksinlər, ana-toksinlər və bakteriofaqlar aiddir. Spesifik profilaktika vasitələrinə zərdablar, vaksinlər, ana-toksinlər və bakteriofaqlar aiddir.

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

Bu vasitələrin bəziləri fərdi tibb qutusunda (Aİ-2 tibb qutusunda) cəmlənmişdir.

Tabel üzrə olan fərdi tibbi mühafizə vasitələrinə fərdi tibb qutusunda Aİ-2, kimya əleyhinə fərdi paket İPP-8 və fərdi sarğı paketi aiddir.

Aİ-2 fərdi tibb qutusunda insan orqanizminə ionlaşdırıcı şüalanmaların, ZM və BV-nin təsirinin qarşısını alan və ya bu təsiri zəiflədən, habelə şok halının qarşısını alan preparatlar (tibb dərmanları) olur. Tibb qutusu narıncı rəngli plastik kütlə materialdan düzəldilmiş kiçik qutudan ibarətdir, içərisində plastik kütlə şpristübiki və dərman penalları yerləşdirilmişdir

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

Sümüklər sınarkən, ağır yaralanma və geniş yanıqlar zamanı ağrı şokuna qarşı ağrıkəsən dərman - 1 ml 2%-li promedol məhlulu işlədir; məhlul tibb qutusunun 1-ci bölməsindəki şpris-tübik vasitəsilə əzələyə (dəri altına) yeridilir (sülh dövründə şpris-tübik tibb qutusudan çıxarılıb ayrı saxlanılır).

Fosforlu-üzvi maddələrlə zəhərlənməyə qarşı tibb qutusunda tabel antidotu olaraq taren həbləri vardır (2-ci bölmədə yerləşir). Tarenin bir həbinin "Kimya həyəçanı" xəbərdarlığı verilərkən qəbul edirlər; zəhərlənmənin əlamətləri aşkar olunarkən daha bir həb taren qəbul etmək lazımdır.

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

Tibb qutusunun 3-cü bölməsindəki ağ rəngli iri penalda bakteriya əleyhinə 2 №-li dərman-sulfadimetoksin (15 həb) yerləşir, bunu zəhərlənmədən sonra mədə-bağırsaq pozuntusu baş verərkən qəbul edirlər.

İonlaşdırıcı şüalanmanın təsirinə orqanizmin müqavimətini atırmaq üçün radiasiya əleyhinə 1 №-li dərman (sistamin) işlədilir. Bu dərman 4-cü bölmədəki iki çəhrayı penalın hər birində 6 həb miqdarında olur.

5-ci bölmədəki iki rəngsiz penalda bakteriya əleyhinə 1 №-lı dərman-tetrosiklin (hər penalda 5 həb miqdarında) olur. Bu dərman bakterioloji zəhərlənmə təhlükəsi yaranarkən və ya belə zəhərlənmə zamanı qəbul etmək məsləhət görülür (təcili qeyri-spesifik profilaktik vasitə olaraq, habelə yara və yanıq yoluxmalarının profilaktikası məqsədilə).

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

6-cı bölmədə radiasiya əleyhinə 2 №-li dərman (kalium-yodid penalı yerləşir. Bu dərman radioaktiv çöküntülər düşərkən, xüsusən radioaktiv maddələrlə zəhərlənmiş ərazidə otarılan inəklərin südü ilə orqanizmə radioaktiv maddə keçməsi təhlükəsi olarkən 10 gün ərzində, gündə 1 həb qəbul edilir.

Orqanizmin şüalanmaya qarşı ürəkbulanması və quşma ilə meydana çıxan ilk reaksiyanın aradan qaldırmaq üçün etaperazin dərmanından istifadə edilir, bu dərman 7-ci bölməsindəki göy rəngli penalda yerləşir.

Tibbi fərdi mühafizə vasitələri

Kimya əleyhinə fərdi paket (İPP-8) - dəri səthinin ZM damcıları və ya dumani ilə habelə radioaktiv maddə və bakterial vasitə aerozolları ilə zəhərlənmiş açıq sahələrini, bu sahələrə toxunan paltar hissələrini qismən sanitariya təmizlənməsindən keçirmək (təmizləmək) üçündür. Bu paket içərisində hər cür ZM-ni zəhərsizləşdirmək üçün polideqazasiya mayesi olan şüşə flakondan və 4 ədəd pambıq-tənzif saltetdən ibarətdir.

Fərdi mühafizə vasitələrinin verilməsinin təşkili

Bunun üçün hər bir müəssisədə əleyhqaz **paylama məntəqələri** yaradılır. Paylama məntəqələri:

- 1) fərdi mühafizə vasitələrini **qəbul edir**, müvəqqəti saxlayır və növləri üzrə qruplaşdırır;
- 2) Əleyhqazların ölçülərini **müəyyən edir və əhaliyə paylayır**;
- 3) Əleyhqazın **sazlığının voxlanması və kipliyinin təyin** edilməsində əhaliyə yardım və nəzarət etmək.

Obyektlərdə təşkil olunmuş əleyhqaz paylama məntəqəsinin quruluşu

Məntəqənin rəisi

Boşaltma
manqası

FMV-
lərinin
paylama
manqası

FMV-lərini
istifadəyə
hazırlama
manqası

Əleyhqazların texniki
yoxlama manqası-
3 nəfər:
1. Komandir,
2. Kimya təlimatçısı;
3. Sanitar təlimatçısı.

Əleyhqaz paylama məntəqəsində aşağıdakı arayış məlumatlarının olması zəruridir:

- Fərdi mühafizə vasitəsi veriləcək *əhalinin siyahısı* (evlər, mənzillər üzrə);
 - Fərdi mühafizə vasitələrinin *xarakteristikası*;
 - Fərdi mühafizə vasitələrinin *qablaşdırılması, seçilməsi və yoxlanması* qaydaları;
 - Fərdi mühafizə vasitələrinin *paylanması üçün cədvəllər*.

Ocaqov H.O.
Nağıyev N.T.
Muxtarov R.M

Fərdi mühafizə vasitələrinin vaxtında alınmasını təmin etmək məqsədilə bütün əhaliyə aşağıdakı məlumatlar göstərilmiş xüsusi *qoşma (əlavə) vərəq* verilir.

- 1) Yaşadığınız mənzil-istismar idarəsinin telefon nömrəsi;
- 2) Ailəmizin hər bir üzvü üçün tənəffüs orqanlarının fərdi mühafizə vasitələrinin lazımi ölçüləri;
 - Əleyhqazlar;
 - Respiratorlar;
- 3) Fərdi mühafizə vasitələrini ala biləcəyimiz ünvan;
- 4) Ailəmizin hansı mühafizə qurğusunda daldalana biləcəyi;
- 5) Köçürülcəyimiz yaşayış məntəqəsinin ünvanı;
- 6) Köçürülmə üzrə yaşayış məntəqəsinin adı;
- 7) Köçürülmə məntəqəsinə gəlmə vaxtı.